

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในพระไตรปิฎกมีคำกล่าวชื่นชมพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ทรง ผ่านการฝึกฝน และทรงดำรงพระองค์ไว้ในฐานะผู้เลิศที่สุดในโลกทั้งหลายว่า “มนุสฺสญฺหํ สมฺมปุตฺตํ อตฺตทนต์ สมหิตํ เทวปิ นมสฺสนฺติ” ซึ่งพอแปลได้ใจความว่า “ทั้งๆ ที่เป็นมนุษย์นี่แหละ แต่ถ้าเป็นผู้ได้ฝึกฝนตนแล้ว อบรมพัฒนาจิตถึงที่แล้ว แม้เทพเทวทั้งหลาย ก็ยังน้อมนมัสการ” การปรับประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ที่พระพุทธองค์ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเกินเปรียบ และสุดที่จะพรรณนาด้วยถ้อยคำสรรเสริญให้หมดได้ง่ายๆ พระองค์ทรงเสด็จเที่ยวจาริกไปในที่ต่างๆ เพื่อตรัสพระพุทธพจน์โปรดเหล่าเวไนยบุคคล แก่ผู้ที่พอจะแนะนำพร่ำสอนได้ เป็นผู้ที่มีอุปนิสัยสมบัติอันได้เคยผ่านการฝึกฝนอบรมตนเองมาข้ามภพ ข้ามชาติ ในหลายภกฏิกัปป์ จนมีบุญญาบารมีมากพอ ได้ซึ่งมนุษย์สมบัติ คือ เหตุอันทำให้เกิดมาเป็นมนุษย์ และเกิดมาพบพระพุทธศาสนานั้น ถือว่ามีคุณค่าอนันต์ น่าอัศจรรย์ใจเป็นที่สุดในบุญบารมี เพราะการพัฒนาตนเองของบุคคล ให้เป็นผู้มีคุณค่าและสำคัญที่สุดก็คือ การปลูกฝังให้บุคคลเป็น ทรัพยากรที่ประเสริฐ พลเมืองที่ดีมีคุณธรรม อันจะก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นได้นั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ ยากลำบากที่สุด กำลังใจจะต้องเด็ดเดี่ยวมาก จึงจะสามารถทำเรื่องเดิมๆ ซ้ำๆ ได้ เช่น พระพุทธเจ้า ในคราวเสวยพระชาติเป็นยอดนักสร้างบารมีโพธิสัตว์ ดังนี้ เป็นต้น ด้วยวิธีการแนวทางรูปแบบ ที่หลากหลายวิธีการ และรูปแบบนี้เอง จึงเกิดเป็นการพัฒนาตนเองขึ้นมาได้ กลายเป็นบัวเหล่าพันน้ำ ในที่สุด ตามเส้นทางรอยพระบาทการสร้างบารมีของพระพุทธเจ้าเป็นต้น ดังที่ปรากฏ ในพระชาติ ต่างๆ ก็ได้เห็นวิธีการหนึ่งที่ได้ผลดี ถึงขั้นที่จัดว่าเป็นเลิศในการปลูกฝัง และพัฒนานั้นไปสู่การมี คุณธรรม จริยธรรม เกิดมีขึ้นในใจคือ การใช้หลักพุทธธรรม^๑ ที่ทรงสั่งสอนตลอด ๔๕ พระวัสสา หาก จะย่อลงให้น้อยแล้ว ก็สามารถย่อและประชุมลงได้ในหลักไตรสิกขา^๒ ข้อนี้เอง ที่นับว่าเป็นสุดยอด ที่สุด ของการฝึกฝนพัฒนาตนเอง ของบุคคลที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบ ระเบียบที่สุด เท่าที่เคยมีทฤษฎีการฝึกฝนพัฒนาบุคคลทั้งหลายเกิดขึ้นมา และมีบันทึกไว้ในโลกใบนี้

^๑ ชู.เถร. (ไทย) ๒๖/๖๘๙ – ๖๙๑/๔๕๗.

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๙.

^๓ อ.จ.ฉก. (ไทย) ๒๒/๑๐๕/๖๒๖ – ๖๒๗.

เนื่องจากว่า หลักไตรสิกขานี้แสดงความเป็นระบบ ระเบียบ และเป็นกระบวนการในการฝึกฝนอบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาบุคคลที่นับว่า เป็นทรัพยากรมนุษย์ได้ดีเยี่ยมที่สุด ดในด้านทั้ง ๓ คือ พัฒนาด้าน พฤติกรรมทางกายเรียกว่า ศีล พัฒนาด้านจิตใจเรียกว่า สมาธิ และพัฒนาด้านความคิดความเห็น อัน เป็นเหตุให้ได้ว่ารู้เท่าทันในทุกสิ่งตามความเป็นจริงเรียกว่า ปัญญา พระสัมมาสัมพุทธเจ้า^๑ พระองค์ทรง ตรัสยกย่องสรรเสริญ ผู้ใฝ่รู้รักใคร่ต่อการศึกษาหลักไตรสิกขาไว้ ในพระไตรปิฎกอย่างน่าคิดน่า พิจารณา และน่าใคร่ครวญว่า “กัสสปะ พระภิกษุแม้เป็นเถระแล้ว แต่ยังเป็นผู้ใคร่ต่อไตรสิกขาด้วย ตนเอง สรรเสริญผู้ปฏิบัติไตรสิกขา ชักจูงผู้ไม่รักไตรสิกขา กล่าวยกย่องผู้รักการปฏิบัติไตรสิกขา ตาม เวลาที่ควรแก่การยกย่องตามเป็นจริง, กัสสปะ เราตถาคตสรรเสริญพระภิกษุชนิดนี้ ชื่อนี้เป็นเพราะ อะไร เพราะเหตุว่า ภิกษุเหล่าอื่นรู้ว่า พระศาสดาสรรเสริญพระภิกษุชนิดนี้ ดังนี้ ก็จะคบหาพระภิกษุ ชนิดนั้น พระภิกษุเหล่าใด คบหาพระภิกษุเถระชนิดนั้นเข้า ก็จะถือเอาพระภิกษุเถระชนิดนั้นเป็น ตัวอย่าง ย่อมเป็นทางให้เกิดประโยชน์และเป็นสุขแก่พระภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นสิ้นกาลนาน กัสสปะ เพราะเหตุนี้ เราตถาคตสรรเสริญพระภิกษุเถระชนิดนี้แล”

โรงเรียนพุทธโกศวิทยายา^๒ จังหวัดแพร่ เป็นโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้จัดทำการเรียนการสอนให้กับพระภิกษุ สามเณรในหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมต้นแบบ หนึ่งในโรงเรียนที่ทางสำนักงานโครงการ^๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ตามการประชุมสัมมนาวิชาการ กรอบแนวทางในการสร้างสามเณรต้นแบบ สำหรับโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาต้นแบบ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่โรงเรียนพุทธวิถศาสตร์วิทยาวัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย เพื่อให้สามเณรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้มีความประพฤติดี และเป็นศาสน ทายาท ที่ดีเยี่ยมพร้อมด้วยจริยาวัตรว่าเป็นอย่างไร ก็สามารถที่ตอบถึงแนวทางการพัฒนาสามเณร นักเรียน ให้เป็นสามเณรต้นแบบได้ แม้ทางโรงเรียนจะยังมีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับงบประมาณ หลักสูตรการจัดการให้เป็นสามเณรนักเรียนต้นแบบ รูปแบบการฝึกอบรมให้เป็นสามเณรนักเรียน ต้นแบบอยู่ก็ตาม ก็ได้ทดลองพัฒนากิจกรรม โดยอาศัยหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะอย่าง ยิงในปีการศึกษา ๒๕๕๗ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้นแบบทั้ง ๖ โรงเรียน ที่สามารถดำเนินการคัดเลือกสามเณรผู้เรียน เพื่อพัฒนาเป็นสามเณรต้นแบบ ตามความพร้อมของแต่ละ

^๑ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒/๘๒๓๑; ม.ม.อ. (ไทย) ๒/๒๙๒/๑๑๓.

^๒ โรงเรียนพุทธโกศวิทยายา, “ฉบับรับเสด็จ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทรงงานโรงเรียนพุทธโกศวิทยายา จังหวัดแพร่”, (แพร่: เมืองแพร่การพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า คำนำ.

^๓ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ๒๕๕๘, “เอกสารการ ประชุมสัมมนาวิชาการ กรอบแนวทางในการสร้างสามเณรต้นแบบ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษาต้นแบบ”, (อยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘) (อัดสำเนา).

ละโรงเรียนได้ และในปีการศึกษา ๒๕๕๘ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้นแบบทั้ง ๖ โรงเรียนเพื่อเริ่มต้องเริ่มสร้างสามเณรศาสนทายาทจำนวน ๖๐ รูปในโรงเรียนต้นแบบทั้ง ๖ โรงเรียนที่สำนักโครงการ ในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้คัดเลือกไว้ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ” เนื่องในโอกาสที่ได้ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา ดังมีพระดำรัสว่า “โรงเรียนแห่งนี้ดีนะ มีกิจกรรมดี มีข้อมูลดี เหมาะที่จะเป็นตัวอย่างได้” และด้วยความคาดหวังที่ว่า พระพุทธศาสนานั้นยังไม่เคยมีสถานศึกษาแห่งใด ที่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อรับภาระ เป็นธุระในการพัฒนาศักยภาพของผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปแบบเป็นขั้นตอน เพื่อเตรียมเป็นนักรบและเป็นศาสนทายาทที่เพียบพร้อมงดงามด้วย ศีลา จริยวัตร ที่มีความมุ่งมั่นศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นตัวและต้นแบบที่ดี ซึ่งทั้งนี้ยากให้เกิดขึ้นได้จริงแก่สามเณรนักเรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมและพระภิกษุสามเณรทั่วไป จนท่านเหล่านั้นสามารถอยู่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูพระที่มีคุณภาพ ได้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณรในพระบวรพระพุทธศาสนา ต่อไป พร้อมทั้งสามารถเป็นต้นแบบที่ดีได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและปรารถนาที่จะทำการศึกษารายละเอียดใช้หลักไตรสิกขา ในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศวิทยาวัดแพรว จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในระดับพื้นฐาน อันได้แก่ วิธีการทำให้ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งบรรพชาเป็นสามเณรเพื่อศึกษาเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา ให้มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านสติปัญญา มีศักยภาพจนกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม ต่อประเทศชาติ รวมถึงการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทาง ของพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศวิทยาวัดแพรว จังหวัดแพร่ ให้เกิดคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญมากยิ่งขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบของโรงเรียนพุทธโกศวิทยาวัดแพรว

“สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ๒๕๕๖ , “เอกสารการประชุมสัมมนาวิชาการ กรอบแนวทางในการสร้างสามเณรต้นแบบ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้นแบบ”, (เขียนราย: โรงเรียนพุทธธัญญะวิทยาวัดพระแก้ว, ๒๕๕๖) (อัดสำเนา).

“สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จทอดพระเนตรผลงาน และทรงงานการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โรงเรียนพุทธโกศวิทยาวัดแพรว ในโครงการตามพระราชดำริฯ วันอังคารที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓.

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาของการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางพัฒนาของการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่ ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย เชิงผสมวิธี (Mixed Method Research) มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตด้านเนื้อหาดังต่อไปนี้ คือ

ก. ชั้นปฐมภูมิ

ศึกษาหลักไตรสิกขาและหลักธรรมที่สรุปรวมลงในไตรสิกขาได้ตามแนวพระพุทธศาสนา โดยศึกษาจาก

๑) พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาษาไทย ฉบับพ.ศ.๒๕๓๙

๒) พระไตรปิฎกบาลี ฉบับ มหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐

ข. ชั้นทุติยภูมิ

๑) วรรณคดี ฎีกา ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ และนำไปใช้ลงมือปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ๓ ในระดับพื้นฐาน โดยศึกษาทั้งจากเอกสาร การจัดการกลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยนั้น มุ่งที่จะศึกษาขอบเขตของเนื้อหาให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่ ๒) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่”

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพทางครอบครัว

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบของโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ และนำไปใช้ลงมือปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาในระดับพื้นฐาน โดยนำหลักไตรสิกขา ๓ คือ สีสสิกขา การศึกษาเรื่องศีล สมาธิศึกษา การศึกษาเรื่องสมาธิ ปัญญาศึกษา การศึกษาเรื่องปัญญา ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เป็นขั้น เป็นตอน จนช่วยสามารถส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามทางศรัทธาเพราะมีปัญญา

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างไว้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓-๔-๕ ของโรงเรียนทั้ง ๓ ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน ๑๖๒ รูป ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (R.V. Krejcie & D.W. Morgan) ดังต่อไปนี้ คือ สามเณรนักเรียน ในโรงเรียนพุทธโกศยวิทยา จังหวัดแพร่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ จำนวนทั้งสิ้น ๓ ระดับชั้น ประกอบไปด้วย

๑) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ จำนวน	๕๑ รูป
๒) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔ จำนวน	๔๗ รูป
๓) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕ จำนวน	๖๔ รูป
รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๖๒ รูป	

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น ๑๕ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนพุทธโกศลวิทยวิทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร เลขที่ ๑๖ ถนนเจริญเมือง ตำบล ในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการการศึกษาวิจัยระหว่าง เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๔ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาใน การพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศลวิทยวิทยา จังหวัดแพร่ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

๑.๕.๑ การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำความรู้ในวิทยาการต่างๆมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ คือ การนำความรู้มาใช้ในการนำเอาหลักของไตรสิกขา มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสามเณรนักเรียน

๑.๕.๒ หลักไตรสิกขา หมายถึง การศึกษา ๓ ประการตามหลัก พุทธธรรม ที่มีในพระพุทธศาสนา คือศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นกุศลโลบายฝึกฝน ตนเองที่ถูกต้องของมนุษย์ทุกคน เป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งหลาย อันจะนำสังคมไปสู่อารยธรรมที่ถูกต้องไตรสิกขานั้น เป็นหลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จ เป็นบุคคลสมบูรณ์แบบตามแนววิถีพุทธ ไตรสิกขา ๓ นั้น ดังนี้

(๑) **ศีลสิกขา** หมายถึง การศึกษาเรื่องศีล เพื่อฝึกฝนอบรมตนปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎระเบียบข้อบังคับ และมีความประพฤติอันดีงาม

(๒) **สมาธิสิกขา** หมายถึง การศึกษาเรื่องจิต หรือ จิตตสิกขา การศึกษาเรื่องจิต ได้แก่ การฝึกอบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิโดยการทำสมาธิ ให้เกิดมีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาการทำงานต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้เป็นต้น

(๓) **ปัญญาสิกขา** หมายถึง การศึกษาเรื่องปัญญา ให้มีความรู้เท่าทันด้วยเหตุผลตามความเป็นจริง ใช้ฝึกฝนอบรมตนให้เกิดองค์ความรู้ คือปัญญา เพื่อไขแก้ไขปัญหา โดยใช้ปัญญาคิดหลักเหตุและผล เป็นต้นว่า การศึกษา และการปฏิบัติหน้าที่ของตน

๑.๕.๓ การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญทำให้มั่นคง และ ทำให้ก้าวหน้าตามความหมายของหนังสือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๕

๑.๕.๔ สามเณรนักเรียนต้นแบบ หมายถึง เด็กชาย ที่มีความประสงค์จะบรรพชาอยู่เป็นสามเณร เพื่อเรียนต่อในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ปีที่ ๔ ปีที่ ๕ ที่มีความมุ่งมั่น มีความศรัทธา แน่วแน่ที่จะอยู่ในสมณเพศอย่างยืนยาว มีความเป็นผู้นำสูง คือเป็นครูบาน้อยได้ เป็นผู้ที่ฝึกฝนในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ใช้ชีวิตสมณะ เป็นที่น่าเคารพนับถือของประชาชน เป็นแบบอย่างที่ดีจนเข้าศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมต้นแบบ เพื่อสร้างสามเณรต้นแบบ เป็นตัวอย่างที่ดีได้ต่อไปในอนาคต

๑.๕.๕ การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาใน การพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ

หมายความว่า การนำหลักไตรสิกขา ๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เป็นขั้น เป็นตอน จนช่วยสามารถส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามทางศรัทธาเพราะมีปัญญา ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ และนำไปใช้ลงมือปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ๓ ในระดับพื้นฐาน ตามลักษณะแห่งเหตุและผล ปฏิบัติตนตามสมควรกับความรู้ความสามารถของ สามเณรนักเรียน มาเป็นแนวทางในการพัฒนา ๓ ด้าน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้มีความมุ่งมั่น มีความศรัทธา แน่วแน่ ตั้งใจจะอยู่ในสมณเพศอย่างยืนยาว จนจบระดับการศึกษา มีความเป็นผู้นำสูง คือ เป็นครูบาน้อยได้ เป็นผู้ที่ฝึกฝนหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มีการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ใช้ชีวิตสมณะ เป็นที่น่าเคารพนับถือของประชาชน เป็นต้นแบบและแบบอย่างที่ดี เข้าศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมต้นแบบ เพื่อสร้างสามเณรต้นแบบ เป็นตัวอย่างที่ดีได้ต่อไปในอนาคต

๑.๕.๖ โรงเรียนพุทธโกศวิทยวิทยา หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้นแบบ โรงเรียนพุทธโกศวิทยวิทยา เลขที่ ๑๖ วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร ถนนเจริญเมือง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ได้ทราบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศวิทยวิทยา จังหวัดแพร่

๑.๖.๒ ทำให้ได้ทราบปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศวิทยวิทยา จังหวัดแพร่

๑.๖.๓ ทำให้ได้ทราบแนวทางพัฒนา ของการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศวิทยวิทยา จังหวัดแพร่

๑.๖.๔ ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียนต้นแบบ ของโรงเรียนพุทธโกศวิทยวิทยา จังหวัดแพร่ ให้กับผู้ที่สนใจในการพัฒนาสามเณรนักเรียน ให้เป็นสามเณรต้นแบบต่อไป